

ՔՕ ՀԵԼ

ՊԵՐՍԻԱՆԻ ՏԻՎԱԿՈՒՆ

ԸՏԷՏ 17

1856

1 ՄԱՐՏ

Ի ԼՍ ՎԵՍՏ

Լֆենտիմիզ Յիսուս Բրիստոս Արկղիմոս եամ
նէհուտի ալիմիլէ սէյլէշիպ՝ ինսան ագլոնա սրղմադ
պիր էսրար ծնա թարիֆ էտէր. Ըլաճըն միւլքիէթինէ
տախիյ օլմադա եօլ սուսան տօլմադը և անի մկրտիլ
օլմադը կէօսթէրիր. վէ Արկղիմոս ինսանճա տիւշիւ
ներէք գապա միւլքիւլէր իզճար էթտիքտէ՝ Լֆենտի
միզ վերտիյի ճէվապլարըն սրղասընտա շունու տա սէյ
լէմիշ տիր. « Հազըգաթ իշլէյէն ըջղա կէլիր, քի ա
մէլէրի Ըլաճըլա իշլէնմիշ օլտուգլարը աշէքնար օլ
սիւն » (Յովհ. Գ. 21): « Պունուն սէպէսլինի Պօղոս
առաքեալ՝ ատէթա ըջղըն մախսուսիէթինէ թաթպը
գան իշար էտէր. « Հէր պիր շէյ ըջղըն էօնիւնէ կէլ
տիյինտէ աշէքնար օլուր. զիրա Հէր նէ շէյ քի աշի
քիար տըր՝ ըջգ տըր » (Լֆնս. Է. 23): « Պու թա
պիրէրտէ սէյլէնէն ըջգլար թէն կէօղիւնէ մախսուս
օլմալըպ՝ ճան կէօղիւնէ վէ ֆիքրէ տալըր ըջգ օլտու
ղու շիւպհէտէն տրի տիր »

Ինսանըն՝ ֆիքրինին կեօղունիւ աշան ըջդ՝ իլիմ՝
օլտուղունու քիմսէ ինքհար էտէմէզ . էոյլէ իօէ՝ Լշ-
ֆէնտիմիզին վէ առաքեսղըն սէօյլէտիքլէրի ըջդ տա-
խի իլիմտիր : Ֆիլ վազը՝ պու պէնտէրտէ լշ՝ լուղէ-
թիլլէ Լշֆէնտիմիզ տախի աննաշըրը , քի 11 . Հոյ-
հաննէս աւետարանիչին՝ “ տիւննայէ կէլէճէք ճէմի ին-
սանը միւնէվլէր էտէն ըջդ օ ուտու . . . քէնտինին
քիլէրէ կէլտի ” (Յովհ . ա . 9 , 11) տէտիլինի թաս-
տիգ էտէրէք քէնտիսի տէտի . “ շէրասթ պու տուր ,
քի տիւննայէ պյտընլըզ կէլտի , վէ ինսանլար՝ տմէյլէ-
րի ֆէսատ օլտուղու իչին՝ դարանլըզը ըջդտան զիյա-
տէ սէվտիլէր ” (Գ . 19) : Ընճազ Լշֆէնտիմիզին այ-
տընլըզ օյմասը տախի՝ Ըլահըն իլմի օյմասընտան տու-
լայը տըր , վէ պուշուն իչին Պօղոս առաքեսղ՝ Ըլահ
տիւննաճա պլիվէրի տիւննաճա ճահլլէրին մարիֆէ-
թիլլէ բէզիլ էտէր տէյիւ թարիֆ ու թափսիլ էթտիք-
տէն սօնրա տէր . “ զիրա սիզ ճնտան (Ըլահտան)
սինըզ Յիսուս Քրիստոսուլա , քի պլզէ Ըլահտան
իլիմ վէ սատագաթ վէ թէմիպլիք վէ խէլասլըզ օլտու ”
(Ա . Կորն . ա . 30) : Վէ պիզիմ տուալարըմըզտա Լշ-
ֆէնտիմիզի իմաստ-թիւնն էօր , փէտէրին իլմի տէմէ-
միզ ամմէնին մալիւմիւ տիւր :

Լշկէր ֆիքրի ըջդը՝ լոսաստորոթիւն իսմիլլէ , վէ
ֆիքրիլէրի աշդ քիմսէլէր լոսաստորեալ տէմէրլէ ան-
նաշըրաճազ ըսա՝ պու ըջդտան պաշգա ըջդ թանըյա-
մայըզ . վէ պուշտան միւնէվլէր օլմայանլար գարան-
լըզտա տըրլար , վէ կէօք իւզիւնտէ պազը երլտըզա-
րըն տէվրինի հիսապ էթմէյիլէ՝ վէ տիւրլէրինին կէօ-
րէմէտիյի պիր մոլորակը կէօրմէյիլէ , վէ պէշ իւղ քի-
չինին կէօրէճէյի իշի մաթինա վէ վարօր Գուվլէթիլլէ

Թի իւշ քիշիյէ կէօրտիւրմէիլէ վէ ասէր պու միօիւ
լիւ շէյլէրիլէ օլ տէտիյիմիզ դարանլըգտան գուրթուլ
մուշ օլմազլար : Պուլար սէնաաթ տըրլար . ինսանըն
քէնտի հաղըր վէ պագը հալինէ նազարէն ախէր կէօ
նէ միւ շքիւլէրի վէ սիւալէրի վար տըրլար , վէ պուն
լարտան օլ սիւալէրէ ճէվապ չըգմազ : Պուլարա եա
լընըղ օլ առաւլար գանաաթ էտէրլէր քի՝ եապանի ա
ռաւլար կիպի սալթ թէնճէլէրինէ պագարլար , վէ ազ
գահմէթիլէ րահաթ կէչինմէնին եօլունտան պաշգա
տիւշիւնէճէքլէրի եօգ տուր : Լաքին զիհնին տիւշիւն
մէյէ ալըշորմըղ օլան քիմսէնին փիքիրճէ իճթիաճը
պունլարըլա պիթմէզ . քէնտի քէնտինէ էտէճէք սիւալ
լարըն պիր գաչընը կէչէն տէփանըն ճէրիտէօնտէ իլմ
վէ տին պէնտինտէ սօնունա տօղրու իշար էթմիշիլ :

Ընճազ ինսան քէնտի ազըլըլա վէ քէնտի կիպի ա
խէր ինսանլարըն ազըլըլա գալըրսո՝ ուճու պուլուն
մաղ կիրտապա տիւշէր . պուլտուղու սահիհ պիր շէյի
տախի սահիհիյինի սապիթ էտէմէյիպ քէնտիսի տէ օ
նուն իւզէրինէ շիւպհէ էթմէյէ պաշար : Ընսհն վար
օլմասը ճիւմէնին ինտինտէ զայէթ աչիքիար ալը , վէ
պունա տգիմ պիր իսպաթ՝ քեախնաթըն վէ ճէմի մախ
լուդուն վարըղը վէ նիպմը տըր : Պիր շէյ վար ըսա՝
օլ շէյ հա՛ քէնտիլէյինտէն վար ալը . վէ Ըլահ տէտի
յիմիզ օ տուր , եախուա պիրիսի ճնու վար էթմիշ
տիր . զիրա հիչ պիր շէյ վար օլամազ Ըլահտան մա
տէ , էկէր ճնուն վար էտիճիսի օլմազսա . վէ պունուն
իօպաթը հէր կիւն կէօգիւմիւզիւն էօնիւնտէ տիր :
Պու տէտիյիմիզէ հէր քէս ինանըր , վէ հէփսի պիր
աղըղ՝ պու շիւպհէ գաշորըրը շէյ տէյիլ տիր տէր : Լա
քին պիր տէ էօթէ եանընտան հապիտ շիւմ ինկիւ

լեզ ֆէյլէսօֆ չոգար . պէն տէ պու լուսաւորեալ . դու
 րն ազրլըլարընտանմ, պէնի տէ տի յնէյին տեր . վէ
 ֆիլ վազը ազրլըլ օլտուղու տա ինքեար օլունմազ .
 Պազալըմնէ տէր : Պիր շէյ վար օլմասըլա մութլա
 գա օնուն պիր եափըճըսը վէ վիճուտէ կէթիրիճիսի օ
 լուր աէմէր ֆարզ տէյիլ տիր տէր . իճիմալքի էօղէ
 շէյլէր պուլունա քի եափըճըսը օլմայա տէյերէք շիւպ
 Տէ ալթընա պրագըր : Սէն օնա սէօյլէ . քէնտի վարլը
 ղընա շիւպՏէն եօգ . վէ պունտան իւզ սէնէ էվիլէնօղ
 ուտուն . պիր գաչ սէնէ սօնրա տախի եօգ օլաճագ
 սըն . սէն քէնտին քէնտինէ մի եարատըլտըն . սէնին եա
 րատըճըն եօգ մու : Սէն պունու սէօյլէր իքէն էօթէ
 էսնընտան Պէրքլի նամ պիր ախէր ինկիլիզ ֆէյլէսօֆ
 չոգար . կէօղիւնիւն կէօրտիւյիւնէ գափըլըպ ինանմա ,
 կէօզ սէնի ալոտտըր տէր , դարչնտա պիր շէյ վար տըր
 տէյիւ կէօրիւյօր սան սէնին Տէյալընտըր , Տէլ պիր շէյ
 գարչնտա եօգ տուր : Աս սէն քիմսին քի պէնի գար
 շըլայըպ՝ ասլա աղըմտան ֆիքրիմտէն կէչմէմիշ պիր
 շէյ սէօյլէյօր սուն : Պու սիւալիսէ ալաճաղըն ճէվապ
 պու տուր . պէն քէնտիմ վար օլտուղումու տախի պիւ
 մէմ , սէն պէնիմ քիմ օլտուղումու աննամագ իսթէր
 սին : Պու Տափիտ շիւմ իլէ Պէրքլի տէտիքլէրիմիզ՝
 եազըն վազթըն ֆէյլէսօֆլարընտան տըրլար : Աքլին
 էպրիլէրի եօգրոյաճագ օլուրսագ՝ թէճրիւպէ ալթընա
 կիրմէզ մատտէրէր Տագընա օնրարը պունլարտան էյի
 պուլամայաճաղըզ : Օնուն վէ չըրաղլարը՝ Տէրնէ քի տիւ
 նետտէ ղուհր էտէր իսէ մութլագա ղուհր էտէճէք տիր
 վէ թէտպիր օնրարըն էօնիւնիւ ալամաղ տէյիպ չալըճմաղը
 ֆայտէսիզ կէօթէրմիշէր : Ապիկուրոս վէ չըրաղլարը՝
 իւննաաաէ ղուհր էտէն Տէր պիր շէյ քէնտի քէնտի

նէ վէ րասթ կելէ վիճուտէ կելմիշ տիր տէր : Կիւնիկեան տէնիլէն ֆէյլէսօֆլար՝ տիւննատանէ ֆաղիլէթ վար տէրլէր . նէ դապահաթ . ինսանըն էթտիյի գըլտըղը ճիւմլէսի պիր այար տըր . ինսանլար հազզ էթ մէտիքլէրինին իսմինէ գապահաթ՝ վէ խօշլանտըլարը շէյին իսմին ֆօգլէթ գօմու շլար տէրլէր : Պազաթ Երիստոտէլ վէ չըրագլարը՝ դապահաթը վէ ֆաղիլէթի թանըմաղա նիշանէլէր վէ հուտուտար վէ գալիլէր կէօթէրիպ՝ ինսան . պուլը իշի գապահաթ վէ պաղըսը ֆաղիլէթ տիր տէյիւ ի նատ էտէրլէր :

Պու պիր պիրինէ մուղայիր ֆէյլէսօֆլուգլարըն հանիլընըրը սաղ թուրմալը : Սէն տէ ինսանըն , օնլար տա . օնլարըն քէնտի սէյլէտիքլէր նի սաղ պէլլիլէթմէյէ նէ դատար հաղլարը վար ըսա՝ սէնին տախի օնլարըն սէյլէտիյինի չիւրիւթմէյէ վէ պիր ճէտիտ թալիգ իհասա էթմէյէ օ դատար հաղլըն վար : Լաքին տօղըուսունու պուլմադ՝ պու միսիլլիւ հազ իպրաղ էթմէյիլէ օլմաղ : Աէ ետփմուր : Լֆէնտիմիզին տիւն եայէ թէշրիֆինտէն սղ էվլէլ՝ րու միստանտան էէնի ախաթմիա տէմէքլէ մարուֆ պիր եէնի ֆէյլէսօֆլուգ թարիգի իճատ ու իհասա օլունուպ՝ հռոմալըլարըն ի չինտէ տախի տաղըլտը վէ հայլը շէրէֆ պուլտու . վէ Աիկիրոն նամ հռոմալը ալիմ՝ պու նէվիճատ ֆէյլէսօֆլուգա եէլթէնիպ՝ քէնտի փարլադ վէ ֆատիհ սէյլէյիլիլլէ պուլունն մէթանէթինի հալի քիթապլար եափարագ հայլը շէրէֆ պուլմասընա վէսիլէ օլտու : Պու թարիգ միւճիւպինճէ՝ տիւննատէ հիչ պիր շէյին տօղըուսունու պիլմէք միմքին տէյիլ . կա տօղըուլուգ օօգ տուր՝ եախուտ ինսան օնու թանըլամաղ ըմըլ : Պուլուն իչիւն հիչ պիլլիլլէ դարար վէրմէք վէճհիլլէ պու պէյլէ տիր

Յաստու տէյիլ տիր տէմէք ճոյիզ տէյիլ իմիդ : Ա՛է չհան-
քի լանն էպէր ի՛մ տէմէք տախի՝ քէնտինին զանն էտէր-
օլտուղունա դարար վերիպ՝ քէնտինին էթտիյի շէյ՝ զանն
ու գըյաս տըր տէյիւ խնատ ու ըսար էթմէք կիպի
տիր՝ պու միսիլ լիւ սէօյլէյիլ տախի թէճվիզ պուլուն-
մամուշ . զերա պիրիսի սօրա պիլիբ քի զանն էտէր օլ-
տուղունա նէ՛ իսպաթլըն վար տըր , վէ պունա իսպաթ
կէօստէրմէյէ չարըշմադ՝ տիւննատէ սահի՛ն պ՛ր շէյ վար
ըմըշ քի շիւպհէլի պիր մատտէյէ իսպաթ ոլուր ումուշ
տէմէք օլուպ՝ եէնի աքատէմիանըն ուսուլինին մուղտի-
րի օլույօր : Ա՛էօյլէյիլ թարզընը պու դատար ինճէլտէն-
լէր , վէ հէր պիր շէյի պու տէրէճէլէրէտէք շիւպհէ
ալթընա պրապանլար նէ՛ թարզ լազըրտը էթմէլի տիրլէր .
պիլմէսի գօլայ շէյ տէյիլ տիր : Ա՛նա լանն էպէր ի՛մ տէ-
յի- իէօլէ-նէ-ր տէմէքտէ տախի դարար վերմէք վար
տըր . պունա դարը պիրիսի չսգըպ՝ էօյլէ կէօրիւնտիւ-
յիւնիւն իսպաթընը իստէյէ պիլիբ . պունուն իչիւն պէօյ-
լէ սէօյլէմէք տէ օլմազ : Ա՛է չիւնքի հէր նէվ սէօհպէթ-
տէ պիր դարար վար տըր՝ սէօյլէմէք քիւլիւէն պու եէ-
նի ադատէմիա ֆէյլէսօֆլուղունուն ուսուլինին մօ զա-
յիրի տիր : Ա՛ու ուսուլ միւճիւ պինճէ՛ ինսան քէնտինին
սէօյլէմէյէ գատըր օլմասընտան վազ կէչմէլի . վէ չիւն
քի ինսան հայվանտան պու գուտրէթիլէ ֆարգ օլու-
նուր , պու ֆարգ գալգաղը պիրլէ հայվանլարտան
ֆարգսըզ օլմասը իճապ էտէճէր : Ա՛է պու միւնվալ իւղ
րէ՛ էպի ֆէյլէսօֆլուղլարըն սօն նիհայէթի օրալարա
գարար վերմիշ քի՛ ֆէյլէսօֆ օլմագ իստէյէն քիմնէ ին-
սանլըգտան վազ կէչմէլի . ազըլ վէ պու նէվ ֆէյլէսօֆ-
լուգ՝ իքիսի պիր եէրտէ օլմազ ըմըշ : Ա՛ուսուն իչիւն
եէնիլէրտէ տէ պիր սաղլամ ֆէյլէսօֆլուգ թարթիքի

Կողմնադտան չօգտարը ու մուտարընը քէսիս՝ ֆէյլէսօֆ-
լուդ տերսինի էսքի վէ եկնի ֆէյլէսօֆլարըն իսարկը-
րինին նապրինի էօյրէնմէյէ գարար վերլրէր . տէմէք
տիր քի՝ ֆիլան շէյին սահիհինի նաօրը տրո տէյիւ արա-
մադա զիհին հօրաճագլարընա՝ ֆիլան շէյին հադգլնա
էսքի ֆէյլէսօֆլար նէ տէմիշէր , եկնիշէր նէ տէմիշէր
տէյիւ արաշտըմագ տահա՝ էհվէն կէօրիւնմիւշ : Տէվք
պունտա քի՝ պունու պէօյէ սէօյլէյէնէր՝ քի ինսան շադ-
լընըն պուլուշունա հիշ պիր վէճհիլէ կիւվէնիլմէ վէ
հիշ պիր սաղ մալիւմաթ հօգ տուր տէմէք իսթէրլէր ,
էքսէրի բանդէի-դ տէնիլէն մէզհէպին թարաֆտարլա-
րը տըրլար . Ելլահ տէմէք զաթէն մւվճուտ պիր փու-
լըդ տէյիլ տիր տէրլէր . իլլահ հէր ազըլլարէն վէ հէր
գուվլէթ ու գուտրէթրէրին իճմալ ու եէքիւնիւ տիր
տէրլէր . շէյլէ քի՝ հէր քէստէ՝ պունլարըն գափլինճէ՝
պիրէր փարչա ալտհլըդ օլմալը . ֆադաթ մւվճուտ պիր
ալլահ հիշ պիր եէրտէ պուլոււնմամալը . վէ նէ վազըթ
ինսանլար պիլ իթթիֆագ քէնտիլէրինին մու թասարընֆ
օլտուգլարը ալտհլըգ փարչասընը օրթալա գօրլուր ըսա՝
պունլարէն պիրլէշիպ պիր եէքիւն օլմասըլլա պիր ալ-
լահ հադըլ օլմալը : Պու միսիլիւ ագըլլարա պիզիմ ագ-
լըմըզ էրմէզ . շու դատարընը պիլիր իզքի՝ պունլարըն
ալլահ վար ալլ տէմէլէրի , խաթասընա թէօվպէ՝ հօգ
տուր տէմիլէ պէրապէր օլուպ , բանդէիսգլլէ տաթի
ալլահարըլըդ տէմէք օլուր :

Եիմտի ագլըն նէ քէսէր . պէօյլէ փարլագ վէ ին-
ճէ վէ սէնաաթլը եափըլմը թիւրահաթլար ըլա ինսանըն
ագըզ գանձօր մը . ֆիքրինտէ իզհար օլունան միւշքիւլ-
լէր հալլ օլմուշ օլուրլար մը . տիւննայէ նէ իջիւն կէէ
միշ . տիւննատէ իջի նէ տիր . էնճամը սէ օլաճագ տըր .

պու թարիֆ էթտիյիզ եօլտա ֆէյլէսօֆուղուլտ պիւ
լէճէք մի : Խանջը . եվլէլտէն պիտիքլէրինի տախի ու
նուտաճագ . պօշ շէյ եէրինէ գօյաճագ : Տէմէք տիր քի՝
գատիմտէն ֆիքրինտէ օլտն պիր թագըմ շէյլէրի տէ
ֆիքրինտէն չըգարաճագ . վէ պու չըգարտըգլարընըն եէ
րինէ պիր մալիւմաթ տօլտուրմաղա գատըր օլմայրուլ ,
չիւն շիւպհէ էթմէք մալիւմաթ գաղանմագ տէյիլ տիր ,
պիլտիքլէրինի տախի պիլմէվլիյէ չէվիրմէք տիր . ֆիւ
քիր նէ՝ իլէ գանաճագ , նէ՝ իլէ տօլաճագ : Խնսան ֆիք
րի պօշ քալմագ . եալան պիր շէյ տախի ֆիքրի պաշգա
տիւրլիւ գանտըրմաղա , իլա կէրչէք գըյաֆէթինէ կիր
մէյիլէ վէ կէրչէք վանն օլուսմաղըլա , տէմէք տիր քի՝
ֆիքրի եալընըզ կէրչէքլէք վէ սահիհլէք (ճշմարտու
թիւն) գանտըրըր . եալընըզ սահիհլէք ֆիքրի ուլանըզ
թուլթար . եալընըզ սահիհլէք տիր քի ֆիքրի լուսաւո
ր՝ ի ետէր . վէ պու պապաէ՝ ճշմարտութիւնու տիւն
եայէ էյյրէթմէք իչիւն կէլէն զաթտան տըր քի իմաւ
տութիւնու տախի էյյրէնէճէյիզ . իլմի սահիհլէք էյ
րէտիր . վէ ճշմարտութիւնտան այրըլանըն իլմի սագաթ
օլուր . չիւն կէրչէլէ պերապեր եալան գարըշմըլ օլուր :
Պու թարաֆտան ինսանլար ճիւմլէսի պիր պիրինէ մէ
տափի տիրլէր . հէփսինտէ պուլուսան իլմ՝ կէրէք աղ
կէրէք չօգ՝ եալան ու եանըլ ըլա գարըշմըլ օյա պիլլըր .
անճագ Ալլահըն ճշմարտութիւնուսու քէնտինին ինսանճա
պու միսիլլիւ իլիմլէրինէ վէղնէ կիպի թուլթաճագ օլուր
իսէ՝ էլզէմ մատտէլէրտէ եալանը տօղըույու ֆարգ է
տէ պիլիր . ֆարգ էտէմէտիքլէրի վէ շիւպհէ ալթընտա
գայտըգլարը մատտէլէր վար ըսա՝ օնլարը տա լաղըմըզ
տէյիւ պէլլիլէյիպ քիւլլիէն թէրք էտէ պիլլիր :

Պիր թագըմ քիմսէլէր վար տըրլար քի՝ քրիստոնեա

ըղըն էօյրէթ տիյի ճշմարտութիւնը կէօրէրէք քի տի-
նինէ աշնա օլանյարըն ճիւղէսի պիլիյօր . ասըլզատէսի
տէ՛ պայաղը նասը տա , երլարճա մէթէպլէրտէ կէօ-
զիւ քիթապլ . պագարագ աշընմըլ վէ փարմաղլարը գա-
լէմ էո . թարագ եպլանմըլը՝ տա , սէնաաթընտա տէմիր
ալեաթ գուլանարագ ափուճու նասըրլանմըլը՝ տա , Հէփ-
սինին պիլտիյի պիր պու սուրէթտէ ծնարըլա պերա-
պէր օլմաղը այըպ սոյըպ՝ կէօյա քի տինին էօյրէթտիյի
ճշմարտութիւնար պոյաղը ատամլարը թութմազ իչիւն
իճատ օլունմուշ շէյլէն տիր կիպի՝ քէնտիլէրի պունտան
այրըլմաղը ագըլլըրգ սոյարլար , զանն էտէրլէր քի քը-
րիստոնեալըլ ն էօյրէթտիյի մատտէլէրէ ինանմամազ եա-
խուտ թէֆիթիշ ալթընա սօգմազ դայէթ ինճէ ֆիքիր
վէ զարիֆլէք նիշանը տըր : Պագաթ չօգ միւտագզըզ
քիմէլէր ֆարգ էթմիշլէր քի՝ պու միտլլիւ մէյլլէր
զիյատէ պօզուգ ֆէյլլէրտէն զուհր էթմէ տիրլէր .
քրիստոնեալըլ տինինին թալիմաթընը սահիհ պէլլիլէ
տիքտէ՝ թէնպիհաթընը թութմաղա վէ իճրա էթմէյէ
մէճպուր օլաճագլար , վէ պու հալ՝ քէնտի հիսապլարը-
նա ուլմազ : Պու մինփալ իւզընէ՝ Քրիստոսուն էօյրէթ-
տիյի շէյլէրէ ինանմամանըն ուճու՝ քէօթիւլիւքլէրտէն
վաղ կէշմէմէյէ վէ իսլահի նէֆսէ մերամ էթմէմէյէ նէթի-
ճէ վէրիր : Անճագ եալընըլ իլիմճէյէ նազարէն՝ քրիստոն-
եալըլ ինսան գափմինին իլէրիլէմէսինին շիմտիքի տէրէ-
ճէսինէ նազարէն կէրի գալմըլ պիր նէվ էսքի ֆէյլէսօֆ-
լուգ տուր վէ պու վագթըն ագընա ուլմազ գըլասըլ-
լա ծնտան ուզագլանանլար վէ ինսանի ֆէյլէսօֆլուղա
եէլթէնէլէր նէ՛ պուլմուշար : Սապըգ սէօյլէտիքլէրի-
միգտէն դայրու պիր շէյ եօգ . վէ տէտիյիմիգէ շահիտ՝
ալտանըպ օլ չուգուրա տիւլմիւշ տիւնեաճա ալիմէրին

պիրինի կէթիւրէնմ քի շինաթի տինսիզ ալիմէրին է չինտէ չօգ միւթէպէր տիր : Վէ պու ալիմին իսմի յէօփրուա տոր : քի վէֆաթընտան սօնրա քէնտի չորաղը Տամիրօն քիթապարընը ըստամփա էտիպ՝ հիյէիէ պազը մահալէրինի դալտըրմէ իսէ տէ՝ յէօփրուա քէնտիսի մէշհուր քիմսէ օլուպ հազարղը շէյլէր չօգարըն էլինտէ պուլունմատըյա հիյէի մյտանա չըգարտըյար : վէ Տամիրօնուն քէթմէթտիյի փարչոյը ասէրլէրի նէշը էթտիլէր : յէօփրուանըն հազարդարը՝ քէնտի նազլի օլուպ թափսիլէն հազմագ իճապ էթմէսի իլլուփէլէճէք տէֆոյէ պրագըր ըլլ :

Ե.Օ.Ի.Օ. ԲԻԹԵՊՈՒՐԸՆ ՍԵՀԻՀԼԻՅԻ

Միւճիւզաթ օլա պիլիր , վէ Ելլաճ քէնտի քէյա մընը միւճիւզաթըյա թաստիգ էթմէսի զայէթ էլզէմ վէ մինասիպէթլի տիր տէյիւ պունտան ազտէմ թապ ու նէշը օլունան ճերիաէմիլտէ սապիթ օլունմուշ օլուպ չիւն թազլիտ միւճիւզաթըյար տախի օլա պիլ տիյի , վէ հիլ պիր միւճիւզաթ զուհր էթմէմիշ էքէն հալանըյար նազլ օլունտուղու իհթիմալտէն պաիտ շէյլէր տէյիլ տիրլէր : շինտի օնու աննամալըըլ քի Ս. Ե. լետարանտա վէ Գործք առաքելոցտա վուդուի նազլ օլունան միւճիւզաթըյար ֆիլ վազը օլմուշաթ մը • Ե. ճադ օլտու տէյիւ նազլ օլունան պիր վուզուաթըն թասսհիհի նէ՝ հօլտա օլա պիլիր : Ինսան ազլը պու

խոստուտա գուլիկեթսիդ տիր . վէ պունա խաղաթ
շու տուր քի՝ հէր նէ իմ ու մարիֆէթ իւզէրինէ իւ
թէնիրսէ՝ ինսան միւճէտտէն պիր շէյ թանգիմ էտէր .
վէ ոլ թանգիմի ախերինին եւփորդընա ույմազսա տու
խի՝ ֆիրիր աչմասը էճիտէն մագպուլիէթէ շայան օ
լուր : Անճադ իտեվարիս վէ նագլիէթ քիթապլարը պու
կիպի տէյիլ տիր . սահիհէն օլմուշ վուգուաթըն նագլի
իճատ օլունմադ . օլմուշունու կէօրէն վէ իշիտէն օլ
մուշու կիպիսինի նագլ էթմէրի , շէօյլէ քի՝ նէվիճատ
պիր նագլիէթ՝ նէվիճատ օլմասըյա Խալան օլմուշ օ
լուր : Այլ պէօյլէ օլունճա՝ պու միւճիւզաթլարը նագլ
էտէն քիթապլարը Խօղլամալը ըզ քի քիմէր Խափմըշյար ,
վէ Խափան քիմնէրէր նագլ էթտիքլէրինի քէնտի կէօզլէ
րիյլէ կէօթմիւշէր վէ գուլադլարըյա իշիթմիշլէր մի ,
վէ Խալան սէօյլէյէ պիլիր քիմնէրէր մի տիրէր : Այլու
թէֆթիլէ պիր աղ աղգաթ լազըմ . զիրա օլան նագլ
լիէթ թապիաթըն ատէթա րէվիշինին մաղպիրի օլ
մադ սէպէպիյլէ՝ վէ նէթիճէսի պիր թագըմ թալի
մաթլարը սահիհ տին տէյիւ գապուլ էթմէր , վէ ոլ
տինտէն տիշարը ճանճա սէլաթէթ թարիդի Խօղ տուր
պէլիլէմէր իճապ էթմէրի իշիւն , պէօյլէ պիր էհէմ
մատտէտէ ալտանմադ պիր աղ աղըրճա օլուր : Այլու
նուն իշիւն , ալիզ քիթապլարըն սահիհլիյինէ տայիր
թէֆթիլիմիզի իւչ պապէ թագօթիմ էտիպ՝ իւք պապ
տէ ոլ քիթապլարըն հագգընա խարիճտէն օլսն նէվ պէ
նէվ շէհատէթլէրի . իքինճիտէ ալիզ քիթապլարըն հալ
ու քէյֆիլէթլինի , վէ իւշիւնճիւսիւնտէ՝ պու քիթապ
լար տիւզլէ տիրէր տէմնին մինաթիպէթսիզլիյիւնի
թաֆսիլ էթմէսի լազըմ կէյիր :

Ս. Աւետարան իշխան խարիճաւեն շէհատեթէր:

Լճմենին մաշիւմիւ օլտուղու վէճճիլէ՝ նէ փաղըթ պիր քիթապըն հագգընա արասը քէսիլմէյերէք արգա արգայա շէհատեթէր՝ օլ քիթապըն եափըլտը տէնիլէն վազթէ տէք եէթիշիր իսէ՝ օլ քիթապ սահիճէն օլ վազըթտա եափըլմըլ օլտուղունա, վէ միւէլլիֆի օլ վազթըն ատամը սլմասընա ինքեար օլունմազ իսպաթ տըր: Պու միսիլիւ իսպաթլարըն պիղիմ եէտիմիլտէ պուլու. նան տէօրտ աւետարանլար հագգընա մէվճուտ օլմասը ինքեար օլունմազ: Վէ եէնի վազըթլարտա ա. ետաւրանլարըն սահիճիլինի շիւպճէ ալթընա պրագմոգ իսթէյէլէր տախի՝ Լճքէնտիմիլլին տիւնեոյէ թէշըիֆինտէն սօնրա իքինճի դարըն զարֆընտա (101 տէն 200 էտէք) ճէմի քրիստոնեալարըն պիլ իթթիֆագ վէ պիլա շիւպճէ պունլարը թանըյըպ սահիճ տէյիւ գապուլ էթտիքլէրինի թագրիր էտերլէր: Պու պէօյլէ օլտուղու հալաէ՝ իւշիւնճիւ վէ տէօրտիւնճիւ դարըն միւէլլիֆլէրինին շէհատեթինէ չօգ հաճէթ գալմաղ. զիրա մէճ պուրէն օնլար տախի պու միսիլիւ պիր մատտէտէ քէնտի սէլէֆլէրինին շէհատեթինաէն այըրլմամալը տըրլար. վէ տիկէր կէօնէ շէհատեթ էթտիքլէրի հալաէ՝ պունլարըն սէօյլէտիքլէրի եէնի օլմասըյա, վէ վազթի հվալլաէ օլան պիր վուգուաթըն հագգընա եէնիլիք

տէմք եալանճըլը՝ տէմք օլտուղու միւսահասէսիյէ օլ եէնի շէհատէթ մէսմու օլմոյաճաղը ամմէսին հետին տէ աշիքեար տըր . Հալ պու.քի՝ օլ վագըթլարտա տախի պու. սուրբ աւետարանլար իչիւն եէնի տիրլէր հախո՝ տ տիւզմէ տիրլէր տէյէն հօգ տուր :

Իպրազ էտէճէյիսիզ շահիտլէր իւչ սընըֆա թագ. օիմ օլունուրլար : Պիր թագըմը՝ ուղղափառ քրիստոնէ եալար օլուպ՝ տինճէ պիղիմ սէլիֆլէրիմիզ տիրլէր . Ի. քինճի թագըմը՝ քրիստոնէալըղը քէնտի ագըլլարընա ուլտուրուպ՝ նէվիճատ մէզէպ իճատ էտէն վէ օնշա. րա եէլթէնէն հերետիկոսլար տըրլար . վէ իւչիւնճիւսիւ՝ պուլթիւրէսիթ ալիմլէր վէ ալիանէն քրիստոնէալըղա խուսուլմէթ էտէնլէր տիրլէր : Պու իւչ սընըֆտան ա. լընան շէհատէթլէրի այրը այրը պէնտլէրիլէ պու. մա. հալտէ իպրազ էտէճէյիզ :

1. Լէտիմիզտէ պուլունան տէօրտ աւետարանլարըն սահիհիյինի իսպաթ էթմէք իչիւն՝ շէհատէթլէրի րէտտ օլունմազ շահիտլէրի՝ Լքինճի դարըն միւսէլիֆլէրինին ի. չինտէն պուլմազ կիւճ պիր շէյ տէյիլ տիր : Վէ մէյ. տանա կէթիրէճէրլէրիմիզլին էամիսինն տէֆթէրինի Ս. Երանոստան պաշարըղ : Պունուն քիմ վէ նասըլ քիմսէ օլտուղունա ճիւզի աչնա օլան քիմսէլէր մուլթ. լազա շէհատէթլինի տախի մէսմու թուլթմաղա մէճ պուր տուրլար : Պու ալիզ՝ Լքինտիմիզլին 202 թա. րիխնտէ ազիզ տինիմիզլին ուղուրունա վէ Քրիստո. սուն աշգընա գան տէօքիւպ նահատակիւլ օլտու . Լք. ֆէնտիմիզլին առաքիալլարընա չըրագըղ էտէն միւս Տիւ. րէմ զաթլարըն վագթընտա ըար . օնլարըն քէլամլարը. նը պիղզաթ իչիթմիշ խտի : Քէնտի ուստասը՝ Ս. Յով. հաննէս աւետարանիչին չըրագը Ս. Պօղէկարպոս օլ.

մուշ ուտու։ Եւսիս այսպէս թէրինն պիրինտէ տօգմուշ,
վէ չօճուգլուգ սիննին Ե. Պօղ'կարպոսուն թերպիէ
որ ալթընտա կէշիրմիշ օլտուգաօն սօնրա՝ քրիստոնեայ
պուլունան մէմէքէթէրին Խարըսընտան զիյաուտսինի
կէզտի. վէ պունտնուլա Տէր սէմթին քրիստոնեայա-
րըն մապէյնիտէ ճարի օլան թալիմաթլարա վուգու-
փիէթ քէսպ էթաիքաէն սօնրա Փռանսայա կէշիպ Եւ
օն չէճրինն իքինճի Եպիսկոպոսու օլտու Ե. Պօթի-
նոստան սօնրա։ Եւ պունտան ալաէմ՝ տաճա պոյա-
ղը քաճանայըղան՝ Եկէղեցիճէ պիր ալիմ մատտէ
թէսպիէսի իշին Զոռուպա կիթմիշ տիր։

Պու աղիվ քէնտի վազթընա տագ Եկէղեցի իշին
տէ զուճը էտէն էյրի վէ քեազիպ մէզճէպլէրէ գարը
պիր քիթապ Խափմիշ, վէ օլ քիթապլըն պիրինճի գլթա-
սընն պիրինճի պապընտա շու քէլամը Խաղմիշ տիր։
Ք Պիզիմ սէլամէթիմիզին թէտապիրինի աշիվ ախէրլէր-
տէն, իլլա աւետարան քիմին վոսէթ մարըլա Եէտիմիզէ
վոսըր օլտու իսէ՝ օնլաշտան էօյրէնմիշ իվ։ Եւգտէմճէ
վազ էթաիքլէրինի պաաէճու Եւսաճըն քէյիլլէ՝ պիզիմ
աինիմիզէ թէմէլ վէ վայէնտէ օլմագ մագամընտա թաճ-
ոիրէն պիզէ թէսլիմ էթաիլէր ։ Եւ աղ սօնրա պու
աւետարանլարըն իսմինն՝ Եէսըրայըլա քիպիզիմ քիթապ-
լարընիզտա գայտ սլունուշ տուր, թըպղը օլ սըրայը-
լա զիքը էտէր։ Եւ տէֆա քիթապի մէզ քիւրլէն իւ-
շինճիւ զըթասընըն օն պիրինճի պապընտա տէր, « Պու
աւետարանլար Տագղընամիւ Տէմիկ օլ տէրէճէ տիր քի՝
Տերտիկոպար տալիս պունպարըն Տագղընա շէճատէթ է-
տէրլէր. վէ օնլարըն Տէր պիրիսի քէնտի քեազիպ իթիլա-
տընա գուվէթ վիրմէք իշին պու աւետարանլարըն քէլամ
լարընը քէնտի սէպլէնէ ույաուրմաղա զայրէթ էտէր ։

Պէտաղ սօնրա՝ աւետարանյարուն տէօրտ օլմաքընը ետընըզ
զիքը էթմէիլէ դանաթթ էթմէյիպ՝ օլ ափրտէ ճարի օլան
թարիգէ թաթպըգան թէշլիհհաթըլու պունըարն տէօրտ
տէն զլյատէ եախուտ էքօխը օլմամալուն մինասիպէթէր
պունլարագ տէր . « աւետարանյար պունտաննէ զիյատէ
նէ տէ էքօխը տիրլէր . զիրա պիլիմ իսքիան իթաիյիմիզ
տիւննանըն տախի թարաֆը տէօրթ տիւր (շարգ ,
շարպ , ճէնուպ վէ շիմուլ) . վէ պաշլըճա բիւզկեարլար
տէօրտ տիրլէր (կիւն տօղըուտու , պաթը , լօտօս վէ
փօրնաղ) . վէ հիկընցի ճէվի տիւննայէ տաղըլմիշ տըր .
վէ աւետարան՝ եկեղեցիին տիրէյի վէ մէթանէթի վէ
էօմիւր բիւզկեարլ տըր . պունուս իչիւն տէօրտ տիրէ .
կի օլմաքը մինասիպ տիր . քի օնլարն իւզէրինտէ միւհ
քէմ տուրուպ երգըլմասըն վէ ինսանու հայաթ վէրսին .
« Գունլարտան աշիքեար տըր քի , Վերօրէլէրին իւզէրին
տէ ճիւլիւս էտիպ ճիւմլէ քեախութը միւթէհապի օլան
ճիւմլէ ճիհանըն իալիլի Վէշամուլաճ ինսանլարա քէն
տինի պէյան էթտիքտէ տէօրտ գըլթատան միւրէթթէպ
վէ պիր բուհա մէնութ աւետարանը պիլէ թէպիմ էյ
յէտի 177

Տրոստտոան Եփրդոյէ կէշտիյիմիզտէ՝ Ս. Լորա
նոսուն վագթընտան Կըրըմպարագ պիր անէր մէշհուր
շահիտ պուլուրուզ Տէրտուղիանոսու, քի հալիյէ Եփ
րդա եկեղեցիսինն ու ասիրտէ թագրիր էթտիյի անինն
վէ իթիգատըն մութէրճիմի տիր։ Պու ալիմ վարդապետ
սերահաթէն պիգէ պէյան էտէր քի՝ տայիմ իւլ էվգաթ
ճէմի եկեղեցիէրտէ տէօրտ աւետարանլար գսպուլ ու
լունմուշ տուրլար։ Վէ պու գսպուլ ղունտուգլարը
վագթըն պաշանկըճը առաքտլարըն վագթընա տագ
էէթիշիր։ Պունն տաթի շէհատէթ էտէր քի՝ պու քի։

Թապալարը թէլիֆէտէնէր եւ առաքեալար, եւսու առաքեալարն չորագլարը տըրլար : Վէ պունունուլա աւետարանիչէրն քիմէր օլտուղունու թանրմասընը տախի թագրիր էթմիշ օլուր : զիրա պունլարըն իքիսի Ս. Մատթէոս վէ Ս. Յովհաննէս՝ առաքեալ տըրլար : Ս. Մարկոս՝ Պետրոս առաքեալն չորագլ վէ ագրապա- սը վէ թերճիմանը . վէ Ս. Ղուկաս՝ Պօղոս առաքեա- լն չորագլ տըրլար : Վէ պունլարը մէզքիւր Տէրտու- ղիանոս՝ իսմէն զիքր էտէր Մարկիոն Տիրիտիկոսա գար- շը եազտըղը քիթապընտա (Դ . 2) պու աւետարանլա- րըն մէզմունունա շահիտ կէօսթէրիր տէյիլ հալընըզ ա- ռաքեալարըն վաթթընտան գուրուլմուշ վէ էլհալէթ իւլ հազի տէվամ էթմէք իւզրէ օլան եկեղեցիլէրի . իլլա իման պիրլիյի միւհիւրիյլէ ծնլարըլա պիրլէշիպ եէք վի- ճուտ օլան ճէմի եկեղեցիլէրի . վէ նիհայէթինտէ տէր : “ առաքեալարըն գուրտուգլարը եկեղեցի օլ առաքեալա- լարըն ինչա էթտիքիլէրի աւետարանը . եանիւն՝ Յովհաննէս սինքրիլի վէ Մատթէոսունքունու թաստիգ էտէրլէր , վէ Մարկոս հէր նէ քի թահրիրան թէսլիմ էթտի իսէ . Պետրոսա համլ օլունուր . չիւն Մարկոս ծնուն թէր- ճիմանը ըտը : Վէ Ղուկասըն եազտըղը տախի Պօղոսա համլ օլունմագ ատէթ օլմուշ տուր : ” (Մարկիոն Գ՝ԵԼԸ . Դ . 5) :

ՀԵՅԼԵՐԵ ԳԵՐՇԸ ՕՒԼԵՆ

Ի ՖՏԻՐԱԼԱՐԱՆ ՆԱԳՈՒՒ

Լսեքի պիր ըրվայեթտէն տօլայը նազլ օլունուր քի,
Ս. Լուսաւորիչ փետերիմիզ Գայսերիտէ եպիսկոպոս օ-
լուպ Հայաստանա տէօնէճէյի վագըթ Ս. Կարապետին
ազիզ թէնինին պիր նըսֆընը Ս. Ղևոնդիոս Հայրա-
պետուն Հէտիէ ալըպ Հայաստան օրնըրընտան իչէրի
կիրէճէյի վագըթ օրատա ճիւզի բահաթ էյլէտիքտէն
սօնրա՝ օլ ազիզ մասուկըուլա Հայաստան էօլքէսինին
իւզէրինէ խաչակնքիլ էտէրէք՝ Ս. Կարապետին բարեխօ-
սութիւնուլա Լլահտան տիլէտի քի օլ մէմլէքէթտէն
Հերետիկոսլուզ զուհր էթմէսին, վէ տին տիւշմալարը
օրատա գուվլէթ պուլմասընլար: Կէօքտէն Հագ թա-
րաֆընտան իչիտիլէն պիր սէտա՝ ըէճասընըն գապուլ
օլունտուղունու խապէր վէրտի: Այլու ըրվայեթի՝ Ս.
Լուսաւորիչտէն իւզ էլլի սէնէ գատար սօնրա Յովհան
Սամիկոննան եպիսկոպոս թաստիգ էտէր, Եօթն խոպ-
ճարախ տէնիլէն ազիզլէրին Հագգընա եափարղը շարա-
կանտա:

Քիլ վագը, Հայաստան էօլքէսինին մէվգիի պիր
Թարաֆտան Եճէմիստան վէ պիր Թարաֆտան Բուսիս-
տան մապէյնինտէ օլմաղըլա, վէ պու էքի միլլէթին,
Բուսիարըն վէ Եճէմլէրին տայիմ պիր պիրիյլէ զափղա-
լարը օլմասըլա այագ ալթը օլուպ չիյնէնմէտէ իտի:
Վէ արատա պիր՝ շիմալ Թարաֆընտաքի տաղլարըն

միւթեմքիւնքի օլան Չերքեզ վէ Կիւռքի վէ Լեզկի
 վէ Դալազա միլէթիւրինտէն տախի սըգընթը չէքեր իւ
 տի . հաթտա Երշակունի վէ Բազրաւունի վէ Ռուբին
 եան փատիշահըղմըղն գալգամսըն . պու միսիլիւ հեմ
 ճիվարլար չօգ եարտըմ էթմիլիւ . լաքին տինճէսի տալ
 մա միլէթին ումուլմիսինտէ թէմիզ վէ լէքէսիզ գալըպ
 վազըթ վազըթ խարիճտէն կէլե մեզհէպլէրէ եէլթե
 նէնլէր վէ օնու միլէթ իշինտէ տաղըթմազ իսթէյէնլէր
 պուլունպըլար ըսա տա՝ հիչ պիր վազըթ զաֆէր պու
 մայըպ պաղըսը ազ պազըսը չօգ վազըթ տէվամ էթտիք
 տէն սօնրա չիւրիւտիւլէր , վէ զիբըլէրինին էսէրի Բայը
 նըզ միլէթ թէվարիխինտէ գալսը . միլէթին իւմիւմիսի
 II . Լուսաւորիչտէն էօյրէտիլմիշ վէ թէպիմ օլունմուշ
 թալիմաթտան տալա սյորըմատը . վէ խարիճ մեզհէպ
 էօյրէտէնլէր տախի միլէթ իշինտէ իւզ պուլուպ թէվա
 պի պուլամազլար ըտը . կէլէր II . Լուսաւորիչին թէվա
 պիսի իզ վէ իթիգատըմըղ օնա թաթպըզ տըր տէյիւ
 չալ էթմէսէլէր իտի . Ենճազ օլ վազըթըսը ըսթամրա
 հէնուզ իճատ օլմամըշ օլմաղըլա քիթապլար եյ եազըսը
 օլուպ՝ միլէթին տինճէ քէնտինէ գըլուվուզ տէյիւ թու
 թուպ իթիպար էթտիլի ազիզլէրին քիթապլարը հէր քէ
 սին էլինտէ պուլունմատըղը էճիլտէն . պայաղը նա քէն
 տինին օգումուշ պէլիլէտիլի քիմսէլէրին շէհատէթինէ
 էմնէթ էթմէյէ մէճպուր ուտու . թա քի մատտէյի ան
 նայըպ . վէ օնարըն էօյրէթտիլի II . Լուսաւորիչ փէ
 տէրիմիլն էօյրէթտիլին մուղայիլի օլուուղունու պի
 լիպ՝ օլ ֆասիտ վէ խարիճ մեզհէպի քիւլէն իշէրին
 տէն ըտտ էթմէյէ հազ փէյտահ էտինճէյէտէր : Են
 ճազ՝ հիչ պիր վազըթ հայարըն իշինտէն Երիոս կիպի
 Եւտիքէս կիպի * Լութեք եաթուտ Կապլին կիպի եէնի

ախն միւսիտի զուհի էթ միշտ տէրի տիր . Տէր նե այրու
մեզ հէպ վազրթի պէ վազրթ Շաշառտանըն պաղը սեմթի
նին ահալիսինտե թեօրէ Թշ իսե՝ օլ մեզ հէպլերին միւ
սիտի միլլէթի ախէրտէն տիր :

Հաթտա՝ քրիստոնեալըդ ազն տա էվվել՝ միլլէթի մի
զին թեվարիսինն իլք վազրթլարընա չըպարագ պուպնէր
ն զքի , միլլէթի միզին իլք աթապը Հայկ՝ պիր Ալաշը
թանըմաղը՝ իլլի նահապէտտէն վէ օնուն էվլատլարընտան
էօրէնէրէք՝ Վարդան պատմիչին էօքի քիթապլարթն
պարագ նազէ էթտիյի միւնվալ իւզրէ պուլթիէրէն
լիյէ եթթէնմէտիքտէն մատէ , նէ վազրթ քի աքիլն
տա գուլէ եափմագ վէսիլէսիլէ պիւշառնուզիւնտա
Բէլ տէսիլէն՝ Արթուրթուն ալաշ սայրմագ իտտիապը
նը կէօրտիւ , վէ ախէրին օնուն ըէյինէ ուպուտիէթ
էթմէյէ Կոնյիլէրինի հիսս էթտի . Քեւարթլա դարընըմ
խարիճտէն նէփղուհուր պիր ալաշ գապալ էթմէմք
իչիւն օլ թարափլարտան չէքիլտի . վէ Բէլին իթասթ
տավէթինէ տէ գուլագ վէրմէյիպ՝ օնունուլա ձէնկէլ
մէյէ գալըլտը . վէ ախէրին ալաշ պէրիլէտիյի ինտա
րըն նէ օլաուզունու կէօքսիւնիւն օրթասընա պիր օգ
օղաւարպ լէլինի երէն սերմէյիլէ ամմէյէ կէօսթէրտի :
Էօքիլին Կոնստանդ Մուշաւան քէնտինի չըմարըդ օրմա
նընա հիտայէ էթտի տէյիւ նագլ օրունմասընա նազարէն
պաղըլարը պունու պուլթիէրէսթիլէ տիւշմիւշ գըլաս
էաւրլէր . լնքին անէյէ պիլիւր իզքի՝ ասըլ պուլթիէրէսթ
լէր քէնտի պուլթլարընըն իպատէթինէ մախսուս պուլթ
խանէ նամլըլա պինալար հափըպ շնյարընը օնտա իճրն
էթ տիլէրի վազրթ հայար օլ միսիլիւ իպատէթէ մախ
սուս պինալար եափմագտան տագընըպ՝ եալընըզ Ալաշ
տէտէ գըլմագ իչիւն Ալաշըն ազամէթինի ինտա Կէօ

գիւ Էօնիւնէ կէթիբէն մահալէրէ կիտէրէր • վէ օլ մահլուգլարա պադարագ խալիղլէրինի խաթրէ կէթիբի պ օնա սէճտէ գըլարլար ըտը • Վէ Ընուշաւան՝ զճ չընարլըգ օրմանընը Ըլլահըն աղամէթինի խաթրէ կէթիբիմէյէ մինասիպ պիր շէյ պուլուպ՝ օրատա Ըլլահա սէճտէ գըլմագ առէթինէ րայէթ էթտի • Ընուշաւան տան էվվէլ Ըրամ՝ Պարշամին նամ պիր զօրպայը ճէնկ իլէ ալթ էտիպ էօլտիւրտիւ • վէ սօնրա Սիւրնան միլէթի պու Պարշամինին պէլքի իսմինտէն ալտանարագ՝ քի կէօթլէրին էվլատը տէմէք տիր • Ըլլահ աէյիւ թափալար : Պոնլարտան չօգ սօնրա Վաճադն փատիշահը մըզ զայէթ գուվլէթլի վէ գօլարէթլի չըգըպ կէրէք մէմալքլինէ կէրէք հէմճիվարը օլան միլլէթլէրէ հայը խայր տօգանմասը իչիւն Վիւռճիլէր պու Վաճադնը ալլահ սըրասընա գօտուլար ըսա տա՝ հայլար պոնուռն ալլահըզընա տախի իթիպար էթմէտիլէր : Տէմէյիլքի օլ վագըթլարտա հայլարըն իչինտէ էքի տին սաղ գալտը • խուսուսա քի Վաճադնըն փէտէրի Տիգրանըն կիւնիւնաէ Ըճէմլէրիլէ , վէ օնտան էվվէլ Պարոյրուն կիւնիւնտէ Վիւրտլէրիլէ վէ տահա էվվէլ Ըրա վէ Վարդոս վէ Ընուշաւան վագըթլարընտա Վէլտանիլէրիլէ մինասիպէթլէրի օլուպ՝ տինլէրինտէ էվվէլքի թէմիլլէք գալմը յըմմազ ըտը , մատամքի Խարայէլ միլլէթլինէ կէօնտէրիլէնլէր կիպի Հագ թարաֆընտան հայլարա տա մարդարէլէր կէօնտէրիլմիշ աէյիլէր խի : Ընճագ փէք փէք՝ հէմճիվարըն օլան Ըճէմլէր կիպի կիւնիլէ վէ ալլա վէ ելլարըլարա թափընմաղո պաշլամը յօլուլար , քի պուլթիէրէսթլիլին էհվէնճէսի տիր • չիւնքի պոնլարա սէճտէ գըլան վէ ալլահ պէլլիլէյէն՝ պոնլարըն իւզիւնտէն ճիհանէ պախշ օլան հանանաթըն էօզը էտէ

պիլըր . Էօյմիւշ ինտանլարը պլաճ եերինէ դոյանլար պու-
միսիլլիւ պիր Էօյլիւր տէ պուլամաղլար : Պուլթփէրէսթ-
լիք՝ Լֆէնտրիմիդին տիւննայէ Թէշրիֆինտէն իւզ սէնէ
դատար էվիլէ Զայաստան էօլքէսինէ խարիճտէն , հանի
Լոււնանիստան սյալէթլէրինտէն կիրմիշ նագլ օլունուր .
նէ վագըթ քի Երտաշէս Ա . փառիշահըմլը Եօիա սէմթ-
լէրինտէ , հանի Եյտըն վէ Իզմիր Թարաֆլարընտա
պուլունտուղունտա , Երտեմիս վէ Զերալլէս վէ Եպո-
ղոն նամ պուլթլարըն ուստալըզլը տէօքմէ Թասվիլլէրի-
նի գալտըրտը վէ Հայաստանըն Երմաւիր նամ շէճրինէ
կէօնտէրտի . վէ Լիւտդատան տախի Դիոսուն վէ Եր-
տիմիսին վէ Եթենասըն վէ Զիփիստոսուն վէ Եփրոզի-
տէնին Թասվիլլէրինի՝ օնլարըն խատէմլէրիյլէ պիրլիք-
տէ Հայաստանա կէօնտէրտի (Խոր . Բ . 11) : Պուն-
լարտան կէօրիւնիւր քի՝ միլլէթիմիզ պուլթփէրէսթլիք
վագըթնտա տախի Էսքի իթիզատընը գօլայլըզլա Թէրք
Էտէր միլլէթլէրի պէնղէմէզ օլունպ՝ Ա . Լուսաւորիչ փէ-
տէրիմիդին պալատէ մէզքիւր տուաւընը ալմաղա տա-
լայլըզ վէ մուսթաճագ ըմլշ :

Պու աղիզին տուվաւըյլա տին սաղլամլըղընը միլ-
լէթիմիզ Ելլահըն ինսյէթինտէն գազանտը ըստ տա՝ ա-
խէր քրիստոննայ միլլէթլէր պունու պիլմէյիպ վագըթ-
պէ վագըթ տէյիլքի միլլէթիմիզին Թէք՝ Թիւք պիր
գաշ քիշիսինի , իլլա Հայոց եկեղեցիի Հերնտիկոս տուր
հախուտ Հերնտիկոսլուզա տիւշմիւշ տիւր տէյիւ փասլ
ու զէմմ էթմէյէ պաշլապլար , վէ պու սէօյլէտիքլէրի-
նի եկեղեցիինն դապուլ էթտիլի քիթապլարտան վէ միլ-
լէթին իշինտէ պուլունան տինէ աշնա ալիմլէրին Թագ-
րիւրինտէն սապիթ Էտէմէտիքլէրի իշին սէօզլէրի Հէր
նէ գատար իֆթիլա օլտուղու աշիքեսար իսէ տէ՝ պիր

տէ՛ֆաւ ակօյլեմէյէ պաշտարարարնն հագլը հափառա
հագարդ օլմասունա պագմայրա՛ պագէն Նէփսանիէթէ
մէպնի վէ պագէն տիւննալիճէ քնար ու մէնֆաթ
նւմուտիյէ հայոց եկեղեցի հագդընա իֆթիրալարնը
եօրիւթ մէտէն վազ կէշմէտիլէր :

Պու միսիլիւ քիմէյէր միլէթին տիւննալ օլտուգ
լարընա շիւպէէ եօգ . չիւն ալեանէն քէնթիլէրինի էօյլէ
կէօսթ էրմիշէր տիր : Վէ չիւնքի պիր քիմէնն տիւն
մէնի հագդընա էթտիյի սուի շէհառէթմէսմու տէ
յիլ տիր : հայոց սուրբ եկեղեցիի փառ էտէնլէր եալը
նըզ պուշար օլտալար պիր շէյ տէմ տէյիլի հոտ : Հալ
պու քի՛ միլէթտէն վէ հայոց եկեղեցիինն ոյրըլմայ
բագ վէ լուսաարշալթն լուղէթինի իֆթիսարէն իեփէ
քինտէ թաշյարագ սուրբ եկեղեցիիվէ թէսահհուպ
կէսսթէրմէք սուրէթիյէ սախի օլ սուրբ եկեղեցիինն
հագդընա իֆթիրա կտէնլէր պուշուրնըր : Պուշար
եկեղեցիինն տօսթու վէ տախիլինտէն օլմալարըլա շէ
հառէթլէրի հէր վէճհիլէ մագպուլ օլտուպ տիւննալ
ըն տախի պուշարըն շէհառէթինտէն գուվիթ ալ
մասը օնլարըն իճատ էթտիյի իֆթիրայէ պիր կէրչէք
լէք սուրէթի վէրիր : Պու միսիլիւ իֆթիրալարը էլիւ
միզտէն կէլտիյի գատար չիւրիւթմէյի հայոց սուրբ եկե
ղեցիէ պիր խըզմէթ մագամընտա թութուպ պուշարըն
նագլինի իքի գըթայէ թագսիմ էթմիշիլ : պիրինճի՛
օրիւշմանտան : վէ իքինճի՛ տախիլտէն իֆթիրա :
Պուշարըլ իլէրուտէ ճէրիտէմիզտէ թափիլ էտէճէիլ :

Ե Փ Ա Օ Ն Ճ Ո Ւ

Մըսրո աշայեթինն Սէնաար շէհրինէ ետդն պիր
քէոյտէն պիր փէլլահ գըզը սապահընէն էրքէն յու
թէստիսինի վէ պիր դոշ փարզա եայգանաճադ շէյթ
այլա՛նիչ գըզընա կինէր։ Օլ թարափարտա Կինէն
իշնտէ իրի թիմասհար չօգճա պուլունդըքար։ Պոշն
լըրն պիր մէֆրէտճէօի օլ էննատէ սուլուն քէնարըն
ոա գամշըդ վէ օթլուդ իշնտէ կիզլէնմիշ պուլու
նուպ գըզը կէօրփիլիս պիրէ իւզէրիքէ սէյիրթտի,
գափտը վէ սուլա ճէրտի։ Մըլն եայդարաքնտան քէոյ
լիւլէր ճէրնէ գաջար չափուդ եէթիշտիլէր իսէ տէ
գափալընն գըլուն իշնտէ չափալունմասընտան գուհ
էտէն տալդալարտան վէ չալդանտըտան պաշգա պիր շէյ
կէօրէմէտիլէր։

Պըզն գօլունտաթի պիլէզիկ վէ գուլաղընտաթի
քիւփի վէ պօշնոնտաթի կէրտանըզ դըմէթի վէ պա
հալը շէյլէր օլալ գըզտան խալըր եօզ ուսա ալպ պա
րէ շոռ մալէթի օլուն էտէն չսգօրմամդ իսթէյէրէք
ադրապար վէ թալիւգիւ օլ մահալտէ պուլունան
պիր աֆսոնճուլա ճէյիրտիլէր։ Եֆսոնճուլալ պիր
լիքտէ պիր թաղըմ տա քէոյլիւլէր կէլիլէր։ պազըր
նըն էլիւքէ ուճու սիգոի պիլէնմիշ մըզապգ, պազըսըն
տա քէմէկա։ Եֆսոնճը պոքնարըլա պիրլիքտէ գալը
դա կիրիպ թիմասհըն պուլունապիլէճէյի մահալէ տօլ
ըռ կիթտի, վէ օրտա պաշատը թիմասհը եուփա
սընտան չըգարապիլիլ տէյիւ մէմիւլ էթտիլի աֆսոնյա
րը օգումադա։

Պիլ վազը պիր չէյրէք գատար սօնրա՝ պետայեթ
հայկան մէյտանէ չըգտը , գանըլա միւլէմմա պուրնու-
նու սուտան հօգարը չըգարըպ՝ շէպըրաղ կիպի փար-
լագ կէօղյէրինի էօթէ պէրի կէզտիրիրիտի . վէ արա-
տա պիր տէօրտ դաթ սիվրի տիշլէրիլէ՝ միւլէյնէն սաֆ-
րան րէնկինտէ պօղաղընը աչար կէօսթէրիր իտի : Մի-
սունճու պուրնու կէօրիւնճէ գայրըն պաշընը հալաշ
հալաշ գըյըյա տօղըու չէվիրի , քի պուրնուսուլա ճա-
նալարը տախի արտը սըրա պիր մինասիպէթլի եերէ կէ-
թիրսին :

Ղանավար գայրըն արգասընտան կէլմէտէ հագ-
լաշորըրա՝ աֆսօնճու չէթիրկէ կիպի ծնուհն արգասը-
նա սըջրատը , վէ փարմագլարընըն ուճունա կէչիրտիյի
սիվրի տէմիր թըննագլարը կէօղիւնէ սօգմաղա չապա-
լար . օպիրիւրիտէ դարայա չէքմէք իչին պօղաղընա
քէմէնտի կէչիրմէյէ չսլըջըրլարըր : Վէմէնտ աթմագ
իսթէյէնլէրին պիրիսի գայրգաան տիշարը սըջրատըղըն-
տա այաղը դայըպ տիւշտիւ . վէ տիւշտիւյիւ եեր թիմ
սահըն աղզընա օլ գատար հագըն կէլտիքի՝ թիմաս
պուրնու շախի գօլայճա դըզըն հանընա հօլլայա պիրտի .
վէ աֆսօնճունուհն ալթընտա չապալայարագ վէ տէօնէ-
րէք՝ նիհայէթի պիր թագրիպ աֆսօնճույու տախի եէ-
րէ տիւշիւրտիւ , վէ քէնտի Վիլին իչինտէ պաթըպ
ղայպ օլտու :

Սագըն եերլէրտէ սույուն իչինտէ պաշգա թիմաս
լար ույուրլար ըմըշ , սույուն չալգանտըսընտան վէ օն-
տա պուրնանալարըն շամաթապընտան ույանըպ նէ վար
տէյիւ կէօրմէյէ կէլտիքլէրինտէ՝ Վիլին քէնարընտա
չամուրա տիւշմիւշ չապալար աֆսօնճույու կէօրտիւ-
լէր , իւզէրինէ սէյիրթաիլէր . վէ անի վահիտտէ քէմի-

յինի տախի պրագմատրար : Վեոյլուէր պունու կեօր-
աիւքլերինտէ՝ գըզ էօլտիւ իսէ հէլէ պիրադ տա թիմ
սահար զէհիրլէնտիլէր տէյիւ մէմնունիէթ վէ խօշ-
նուտլուղուլա քէօյլերինէ ավտէթ էթտիլէր : Պուն-
լարըն գըյասընճա՝ ափսօնճունուն էթի թիմասարիւ
ջիւն զայէթ քէսիին զէհիր իմիշ, վէ հէր հանկը թիմ
սահ ափսօնճու էթի եէր իսէ՝ մութլազա էօլիւր իւ-
միւշ : Պէշ տագըզէ սօնրա Նիլտէ պաշգա շէյ կէօ-
րիւնմէզ իտի, իլլա գանըլա պուլաշըզ սու, վէ արատա
պիր թիմասարըն պիրպիրիլլէ օյնաշարագ սուլուն իւ-
զէրինէ չըգըպ տալմալարը :

Ք Ի Թ Ե Պ Դ Ե Լ Պ Ե Ջ Ե Ն Լ Ը Դ Ը

Հայաստան զազէթամըզը վազթըյա օգոյանլարըն
խաթըրնա կէլիր, քի 1850 տէ Քօնսդանդի Սիմոնի-
տիս նամ պիր ըուժ Նստամպօլա կէլիպ՝ էսքի շէյլեր
պուլուրուժ տէյերէք էփէյիճէ շէրէֆ ալտը, վէ նիհա-
յէթ հիլէքեարըզը պէյան օլունտուղունտա սավուշ-
տու, վէ իսմի տախի սէօյլէնմէզ օլտու : Պու Սիմո-
նիտիս օլ վազըթ կէօյա Քլէանտրիս նամ պիր էսքի
մուէրրիսին թէլիֆի օլարագ պիր Հայոց պապմո-լի-ն
պուլմուշ ուտու, վէ պունուն իւզէրինէ պիզ օլ վա-
ղըթ շիւպհէ կէօսթէրտիյիմիղտէ՝ Եւգաւէր փէրտէսի
ալթընտա կիզէնմիշ պիր քիմնէ՝ Իզմիրին Երշալըյա զա-
զէթասընտա պիր դաշ պէնտ շէյլեր եազարագ պիղիմ :

սէջլէտիքլերիմիզէ՝ դարչը չըզըպ՝ ամմէնին մալիւմի օլ-
տուղու վէճճիլէ պայաղը պիր թէվարիս իւզէրինէ սէջ-
լէտիքլերիմիզէ ճէվապ վէրմէյի աղտորաբազ տին միւ-
պաճասէսինէ կիրտի :

Մէզքիւր Սիմնիտիս պու վիւնէրտէ Սաքսոնիա-
նըն Լայրցիք շէճրինտէ մաճպուստա տըր , վէ մատուէյի
Վէրիւրէնամփարիզ զազէթաւը շու կէսնէ նագլ էտէր :
« Պու սօն կիւնլէրտէ Լայրցիք զապթիտի Քրուսիա տէվ-
լէթինն մաթլուպունա թաթպըգէն՝ մարիֆէթլիւ քի-
թապ գալպազանը օլան Քօնսդանդի Սիմնիտիսի էլէ
կէջիւրիպ մաճպուս էթտի , քի նատիտէ պիր ուսթալը
ըլա՝ Բուժիստանըն էն էսքի միւլէլիֆլէրինն էլիաղը-
սընըն թըպզըսընը եափտըր ըտը , Քէնտի Տիլէպաղը-
ղընը իլլէթտիյի իւք մաճալի Եթինա օլտու . օրատա
Տայլըճա էսքի գըլըղընտա էլ եաղըլարը սաթար . իլլէ-
րէնտէ պիր տէ՝ տէօրտ փարմադ էնինտէ վէ պիր աը-
չըն պօյունտա մէշին քեաղըտ իւզէրինէ եաղըլմը՝ Հո-
մերոսուն Իլիափի տէնիլէն շիրլէրինն պիր գըթատը
օլուպ՝ իւզէրինտէ շու տաթի եաղըլմը՝ ըտը . Ի-
նոս (Սաղըզ ատատը) աճալիսինն Պիսիսդրատոսա Տի-
տայէսի : — Սօնրա թանրլտը քի՝ պու մէշին քեաղըտ
լար պիր էսքի էլ եաղըսը քիթապըն քէնարլարընտան
քէսիլմիլլէր . վէ Հոմերոսուն շիրլէրի եէնի վագըլթ
լարտա ըսթամբա օլունմիւշ պիր քիթապտան էօրնէկ
ալընմըշլար : Պու կիպի Հեսիոդոսուն տաթի շիրլէրի-
նին պիր էլ եաղըսընը չըգարտը , պունուն տաթի իւ-
զէրինտէ էսքի եաղըլա՝ — Եպոդոնիոստան Պտղոմէոսա
Տիտայէ — լուզէթլէրի եաղըլմը՝ ըտը : Ենճագ պու քի-
թապ տաթի Դաւիթից նամ պիր նէմցէլնին պասըպ՝
Պրունք նամ պիր տիկէր նէմցէլնին թասճիճ էթտիյի ,

Ճէտիտ ըստամբատան թէմսիկ օլունմուշ ուտու : Ընաք-
րէնուն շիրլէրինին տախի պիր էլ եազըսընը չըգարտը .
լաքին պունտա տա սախտէքեարլըգ նիշանէլէրի մէյտա-
նէ չըգտըլար . քիթապըն քեաղըտըլարը գոյուն պաղըր-
աղընտան եափըլմըշ օլուպ՝ եէնիլիյինի աշիքեար էտէն
նիշանէլէրի տախի տէֆ էթմէյի վազիֆէ էտինմէմիշ իտի :
» Բուժիստանտա այարը աղնմըշ օլուպ՝ պիր թա-
նըլմազ եէրտէ ուսթաղըգլարընը իծրա էթմէք հիւլիա-
սըյա Լայքիքէ կիթտի : (Վէ մալիւմ օլա՝ քի՝ ճէմի
Էլամանեա ճիվարլարընտա Լայքիքին քիթապ բանայի-
րի ղայէթ մէշհուր օլուպ՝ պու միսիլիւ եոքի քիթապ-
լար օրատա չօգ սիւրիւլիւրէր . հալիյէ աննայան տա-
խի չօգ օլուր . պունուն իշիւն Սիմնիտիսին օրայա
կիթմէսի քեարընա ույար ըտը իսէտէ՝ հիյէսի չափուգ
մէյտանա չըգմազ իճթիմալինտէն հիսապընա կէլմէմէրի
իտի) : Օրատա ալիմին պիրինէ՝ առաքելական եայրեմ-
ըն սըրասընտա օլան Հերմասըն քիթապընըն պիր էլ
եազըսընը սաթիւրը տան սօնրա՝ Ուրանիոս նամ պիր էս-
գի վէ պու անէտէք նամալիւմ միւէլիֆին թէլիֆի օ-
լուն՝ Եգիպտոս վէ Եթովպիա մէրիքլէրինին վէ Վարիա
վէ Էիթիա փատիշահլարընըն Թէվարիսինին իլք իւչ
ճիլտինի սաթմապ իւզէրինէ փաղարլըղա կիրիշտի . վէ
քէնտի ղէվալի տախի պու քիթապըն իւզիւնտէն օլ-
տու : Պէոլին աքատէմիասը իսթիտասընա մէգնի՝ իշ
պու քիթապը 2000 ըռեալա Բրուսիա փատիշահընտ
սաթտը : Լաքին Հոմերոսուն վէ Հեթոգոսուն քիթապ-
լարը կիպի՝ Ուրանիոսուն քիթապը տախի եալան վէ
տիւղմէ չըգտը : Սիմնիտիսի թուլտու գլարը վազըթ՝
պու քիթապըն պահասը օլան 2000 ըռեալ մէվաւա
չեմէթինտէ պուլունտու » :

ՀԱՎԱՏԻՍԵԹԻ ՍԻՒԹԻՆԵՎԻԷ

ՀՈՒՆՏ. Պու մեմէքէթին ահալիսն բրօգէս
 դան տըրլար . վէ իլէրինտէ գաթօլէք գոյվէրմէլէր ,
 միսաֆիրէթէն պուլունանա միւսաատէ օլուր , լաքին ա-
 րը քէնտի միլէթլէրինտէն պիրիսի գաթօլէք պուլուն-
 տուղունտա օնու նէֆ էտէրլէր . նասըլ քի պուլունտան
 պիր գաչ սէնէ էվլէլ պիր միւթէպէր ըէսսամ'նէֆ էթ-
 տիլէր : Ընճագ հալիս պուլ կիւնէտէք գաթօլէքլէրին
 այնճա ատէթլէրինտէն պիր գաչ շէյ մապէյլէրինտէ
 գալմըշ տըր : Ուրսալ շէհրին իպատէթկիւհաշլարընտա
 շիմտիէ տէք պատարագա պէնղէր պիր շէյ էտիպ' պագի
 օնտա հաղորդութիւն տախի ալըրլար : Ըյն իճրալարըն,
 տա էլվան վէ միւնագգաչ էլպիսէ կէյերլէր պիզլիմ վէ
 Բումշարըն վէ Հուվմալլարըն կէյտիյի կիպի . վէ
 Ուրսալ քիլիսէսինտէ իւչ տէօրտ իւղ սէնէտէն պէրի
 գալմա օն պէշ գատար շուրջառ վար տըք . իւզէրլէրին-
 տէ սուրք Ըստուածածինին վէ ախէր սուրըլար թաս-
 վէրի սիւզէնիլէ իշլէնմիշ օլարագ . վէ պնլարընըն մէ-
 մուրունուն հէր պիրիսի այնընըն խըզմէթի վագթընտա
 պուլնլարըն հանկըտընք իսթէր իսէ ալա պիլիւր . ֆազաթ-
 զիյնէթլի կիւնլէրտէ սիյահ ըէնկլի շուրջառ ալըրլար .
 շիւն նաս պէյնինտէ սիյահլար կէյնմէք զարիֆլէք առտ
 զըւնարագ' պէլլի կիւնլէրտէ հէր քէսին սիյահ կիյմէսի
 առէթ օլմուշ տուր : Վէ պէօլլէ սիյահ շուրջառ ալ-
 տըզարըք եալընըզ կիրակի կիւնլէրի տէյիլ . սուրք Ըստ-
 ուածածինէ թախսիս օլան կիւնլէրի տախի օ սըրատա
 տըք : Փազաթ բազպան վէ փորուրար գուլլանագ գուլ-
 լանմանագ' ինտլէրինտէ պիր թուրուլմուշ տուր :

ԸՍԵՐԻԿԸ . Վաթմեն նամ Լէթփշ Եաշնտու
պիր տուլ գարը օն պէշ Եվատ սահիպի օլուպ սոգու-
ղու հալիա հայաթտա , պու Էագըն վագըթլարտա պիր
թագըմ քիմսէլէրէ նազլ Էթմէյէ պաշլամըշ քի՝ օթուզ
սէնէ Էվէլ պէնի Էօլտիւրտիւլէր . օնտան պէրու ճան-
լարն օլտուղու մահալտէ իտիմ . վէ շիմտի՝ աիւնհատէ
հայաթտա պուլունան քիմսէլէրէ ճանլարն սէլամէթի
Էօլունու Էթթթէրմէք իչիւն տէֆա տիրիլիպ տիւննայէ
Էլէտիմ : Պունուն պու սէօզլէրինէ ինանաճագ Էփէյիճէ
պէյինսիզ գաֆա պուլունտու . վէ ինանանլար պունու՝ն
խանէսինէ ճէմ օլուպ տուա Էտէրլէր վէ իլահի օգուր-
լար ըմըշ տէյիւ հափատիս Էթտիլէր : Նիհայէթ պ/ր
ճէմաաթլարնտա մէգքիւրէ Վաթմեն՝ Մադիւս նամ
պիրինի Էթթթէրիպ . իւզէրիմ պիր ազիմ հիւքիւմէթ
իշլէտիյօր տէտի : Տուա ճէմաաթընա Էլէնլէրտէն Վու-
տինի նամ պիրիսի Մաթիւսա՝ Էօլէճէքսին տէյիւ խա-
պէր վէրտիլինտէ՝ Մաթիւս շէյլանը պայը լիմագ մէրա-
մըյա րազի օլտու : Պիր Էագըն օտայէ Էթթիւրիւպ
օրատա Էզիէթիլէ Էօլտիւրտիւլէր : Պու գապահաթ-
լարը տուլուլտուղտա բօլիս թարաֆընտան ատամլար
թային օլունուպ՝ Սամուէլ Սիլի վէ Խարայէլ Վուտինի
վէ Լիմերուն Սէնթըրտ վէ Էհլի Լպիկիւ Սէպլուս վէ
Թէնքթըլ վէ Էիրսի վէ մէգքիւրէ Վաթմեն գարը վէ
Ղօսիա Ղէքսըն նամ պիր սիյահ քիմսէ Էլէ Էլէտիլէր :
Սիլի Վաթմենի գայնը ըմ տէյիւ Մաթիւսիւ Էօլտիւր-
մէ գապահաթընը տաիս քէնտի իւզէրինէ ալտը : Միւճ
թէմիի Լմերիկանըն Քառիկէր նամ զագէթտը՝ Վաթ-
մենին հաքիմլէր հուզուրունա չըզըպ Էթթէ տիւննատէ
Էթթիւրէրինի վէ իշիթտիլէրինի նազլ Էթմէսինի
թաֆսիլէն Էագար ըմըշ : Պու նագլիէթ հալիյէ թու-

հա՞նք պիտի չէ՞յ օլմալը . փազաթ պիղկիմ էլի միղէ՛ կէչէն զաղէթալար հաղմամիշար :

Պու աճալիպ վուգուաթտա միւթալեայէ շոյան շուփար քի՛ հէր քէս ճանըն սէլամէթ լպուլմասընն հօլու նու արալ , վէ քրիստոնեալըգտա պուլուհանլար էմին վէ թէսքին օլուլար , վէ ախէրինտէն թարիֆ ալմադ իսթէմէզլէր . քրօդէսդանլար եալընդ աւետարանը , վէ ուղղափառլար աւետարանտան մամէ եկեղեցի թալիմաթ լարընը եէթիչիր սայարլար : Պազաթ չիւնքի աւետարանը քէնտի պաշընա օգուլանլար հէր պիրիսի օգուտու զուհու պիրէր տիւրլիւ աննար . ախէրին աննատըզընը քէնտիննքինտէն փարզլը կէօրտիւքճէ քէնտի աննայը շընտան էմինէթի գալգար , էմինէթէ շաւսթէ պիր գըլալուզ արար . վէ եկեղեցիտէն պաշգա նէ գըլալուզ պուլուր սա՛ Պաքմէնտէն ալտանան զափալըլար կիպի ալտանըր :

— Սիւճթէմիի Ըմերիկա հիւքիւմէթի այալէթլէրինէ տախիլ՝ Նիւ Եօրքտան Քալիֆօնիայէ կիտէճէք Ուգաճ նամ այալէթաէ Սօմօն տէնիլէն մեզհէպին թէվապիսի միւթէմէքիւն օլուպ՝ պուլարըն պիր գաշ էլլէրէ պէնզէմէզ ատէթլէրինտէ շու տախի վար՝ քի Եւրօբանըն վէ Ըմերիկանըն ճէմի ահալիսինին ատէթիւն՝ մուղայիր՝ հէր պիրինին եէտիտէն էլլիէտէք գարըյարը վար : Հիւքիւմէթ թարաֆընտան Քալիֆօնիայէ կէօնտիրիլէն աւքէր կիտէրիքէն պու այալէնիէ օղըալըպ պիր վազըթ պուրատա արամ վէ իսթիրահաթ էթտիքլէրինտէ չիւն զափլաիլէ ալաճագ մէմէքէթլէրի եօղ ուտու , ախէր կէօնէ պիր ֆիւթիւհաթէ պաշլատըլար . մօմօնլարըն գարըլարընը վէ գըզլարընը պաշտան չըգարմաղա մէշղուլ օլուպ՝ պու խուսուսաա ֆիւհ

Թիւհաթընը ու տերեւէ կերէտի քի : Քալիֆօռնիայէ
կիթտիքէրի վագըթ չօգ գարը վէ գըզ պու սօլտաւա
բըլա պերապեր կիթտիքէր : Ասքէր Ուդահ թարաֆըն
տա իքէն մօռմօնար պիր շէյ սէօյլէմէղէ ճէսարէթ էթ
մէտիլէր . ֆագաթ օնլար կիթտիքտէն սօնրա մօռմօն
լարըն ալնա պէօյիւքէրի V . Պրիկէմ պիր իլաննամէ
չըգարըպ ճէմաթա պէյան էտէր քի , պուստան պէօյ
լէ պիր քիմօէ էկէր Ամրիկա ասքէրինն թուլթուղու
հօլու թուլթաճագ օլուպ ատամ ալարումաղու վէ պաշ
տան չըգարմաղու ճէսարէթ էտէր իսէ , չէր քիմ օլուր
իսէ օլսուն , դապահաթտա թուլթուղու պիրլէ աւ
լա շէրահաթա կէթիլլիմէյէրէք գաթլ օլունսուն . վէ
պու միսիլիլէրին եանընա միւտտէթի մահպուսարըն
տա փափաղ տախի վէրիլմէսին : վէ էօլիւսիւ քրիստո
նեաճա տէֆն օլունմասըն : Վագաթ պուսլարըն ասքէր
տէն խէմիլէրինի վէ օնլարըն քէնտի ալալէթլէրինտէ
պուլունտուղու ասիրտէ II . Պրիկէմին իլաննամէսի
պիր ագճէ էթմէյէճէյինի Ամրիկանըն VI — Էօր
հէրէլա դագէթասը պիլէրէք : Տիւքիւմէթ ասքէրինն օլ
ալալէթտէն կէչմէսիլլէ բօլիդիքճէ մօռմօնլարըն ատէ
թինէ պիր թէպէտտիւլաթ մէմիւլ էտէրէք եազմըշ
տըր քի , Քալիֆօռնիա թարաֆընա կիտէճէք ասքէր
պիր էյամ Ուդահ թարաֆընտա էյլէնիպ հէրլէրինէ
պիր ախէր թապուր կէլմէյինճէ օրատան չըգմամաղը ա
տէթ էտէրէք . պիթթապի ալարումագ վէ պաշտան
չըգարմագ խըզմէթինտէ տէ դուսուր էթմէտիքճէ մօռ
մօնլարա ատամ պաշընա պիր դարը գալարագ օնլար
տախի Ամրիկանըն վէ Եւրոպանըն ախէր միւլթմէքիւն
էրի միսիլիւ քէնտի վէղնէրինի պուլուլար :

Սակաւ չըզհէլ Ռուսիանն՝ Կիսէկորօտն
նայիրնէսէ պիր տէմիր եվ չարչըս սաթըդ չըդարմը
լար : Լճվ տէմիրտէն չաթըլմը : Իննտէ վար պիր մա-
պէյն օտասը, պիր սանտըգ վէ պիր եաթագ օտասը,
պիր պէօյիւճէք սալա, պիր եէմէք եէյէճէք սօֆա վէ
պիր մութվագ : Դճվն իւղիւ տիրէկէրիւն միւղէյնէն,
վէ իւղ փնչէրէսի վար . տուվարըրը, չաթըրը, իւղէ-
րինին եօրթիւսիւ վէ մերտիվէյերի ճիւղէսի տէմիր-
տէն : Եղըրըրը 800 շուտ, վէ պահասը 1600 ռուպլի
իմը, քի 6400 ֆոանք, վէ պիր ֆոանքը պէշ պուչուգ-
ղուռուչտան հիսապ էտէրէք 32200 զուռուչ
էտէք : Պու էվիսէօքմէյէ պիր կիւնտէ իքի քիշի է
վէրիր, եէնիտէն չաթմալա իքի կիւնտէն զիյատէ վա-
գրթ իսթէմէգ իմը :

Կէօրիւնիւր քի էվ կամսմաղա արսասը օլմայան քի՛՛ն սէլեր պէյլէ էվլէրիլէ չօդ րահաթ էտէրլէր . քիւայըւ-
լա էվ թուլթաճաղլարընա պիր թարլա թուլթուպ պիր
քէօլէսինն պու էվի չաթմաղ , վէ թարլայատա իսթէ-
տիյի շէյի էքիպ մահաուլունու ալմաղ . թարլանըն քի-
րասը տա զիյատեսիյլէ չըգար : Կէրչի տէմիր օլմասըյ-
լա թահաա քէհէսինտէն էմին օլտ պիլիր . լաքին հազըն
կիւնէշին զարըսընտա տէմիր գըղալսա , վէ գըշըն սօ-
ղուրսա իլինտէ նասըլ տուրուլուր . պէլքի զազէթալար
սսնրալարտա պուլունն պիր գօլայընը թարիֆ է-
տէրլէր իսէ պիղ տախի հազար ըզ :

Նեփիճապ: Կալվանիզմ մարիֆեթիյէ կիւմիւշ վէ պագըր եալտըզլամաթօպիր դաշ սեննետեն պերի վար . լաքին ամէլիեթի ուզուննա սիւրեր: Եագընլարտա էջլէ պիր Խօլունու պուլմուշար քի պիր տագըգէնին Ի չինտե Խալըզլանըր . վէ փէք ալեա եալտըզ ալըր Ըմըշ: